

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»**

Факультет природничих наук
Кафедра географії та природознавства

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

О9 «Методика регіональних географічних досліджень»

Освітня програма Середня освіта (Географія)
Спеціальність 014 Середня освіта
Спеціалізація 014.07 Географія
Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри географії та природознавства
Протокол № 14 від “29” вересня 2021 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Компетентності
5. Результати навчання
6. Організація навчання курсу
7. Система оцінювання курсу
8. Політика курсу
9. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Методика регіональних географічних досліджень
Рівень вищої освіти	Магістр
Викладач (-і)	кандидат географічних наук, Фоменко Наталія Володимирівна
Контактний телефон викладача	+38 (096) 37 99 448
Е-mail викладача	nataliia.fomenko@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	нормативна
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	http://www.d-learn.pu.if.ua
Консультації	2 години, щотижня
2. Анотація до курсу	
<p>Навчальна дисципліна «Методика регіональних географічних досліджень» читається на першому курсі та призначена сформуванню у студентів розуміння суті, мети за послідовності аналізу у регіональних географічних дослідженнях. Важливість викладання можна окреслити двома напрямками. По-перше, регіональний аналіз є початковим етапом при розробці прогнозу чи програми подальшого розвитку регіону. У такому разі його результати розглядаються як базові показники для наступних розрахунків. По-друге, регіональний аналіз виступає як констатація стану розвитку регіону, тобто він відіграє роль регіонального діагнозу.</p> <p>Для підтримання рівня володіння іноземною мовою студентами-магістрами першого року навчання перша тема лекційного матеріалу (Вступ. Основи методології регіональних досліджень. Вимірювання в географії) читається англійською мовою (Introduction. Fundamentals of regional research methodology. Measurements in geography). Студентам пропонуються англійські сайти з довідковою і навчальною літературою, довідниками, статистичними збірниками, які вони використовують в процесі самостійного вивчення дисципліни, під час виконання практичних завдань і за бажанням можуть робити презентаційні доповіді іноземною мовою. Індивідуальна робота студентів полягає у написанні наукової статті за обраною темою із підготовкою анотації англійською мовою і подальшою рекомендацією кафедри до друку.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Метою викладання дисципліни «Методика регіональних географічних досліджень»: сформувати у студентів систематизовані знання, навички і вміння здійснення регіональних географічних досліджень, ознайомити їх із інструментарієм географічної науки щодо способів збору та опрацювання просторової інформації на регіональному рівні.</p> <p>Основними завданнями навчальної дисципліни «Методика регіональних географічних досліджень» є:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ознайомити студентів з фундаментальними положеннями методики регіональних досліджень, - формування вмінь та навичок при застосуванні методів географічного дослідження, - розвинути вміння аналізувати і використовувати просторову інформацію, 	

- формування вмінь щодо аналізу рядів динаміки просторових географічних даних та здійснювати географічне прогнозування на їх основі.

При вивченні даного курсу студенти повинні

знати:

- можливу сферу застосування конкретного методу географічного дослідження в регіоні;
- сукупність інтерпретаційних характеристик методу;
- загальну схему реалізації обраного методу;
- сутнісні риси різноманітних методик географічних регіональних досліджень.

вміти:

- застосовувати числову модель методу дослідження;
- обраховувати необхідні параметри методу;
- робити інтерпретацію обраного методу;
- здійснювати оцінку достовірності отриманих результатів.

4. Компетентності

ІК. Здатність розв'язувати типові спеціалізовані завдання, педагогічні ситуації та практичні проблеми в галузі географічної освіти із застосуванням сучасних технологій та методів дослідження.

ЗК 01. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 02. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні, самостійного вивчення нових методів дослідження.

СК 02. Здатність аналізувати географічні об'єкти, явища і процеси як природного, так і антропогенного походження.

СК 09. Здатність володіти педагогічним інструментарієм регіональних та краєзнавчих досліджень.

5. Результати навчання

ПРН 03. Вільно спілкуватися із професійних і наукових питань іноземною мовою.

ПРН 07. Уміння виконувати відповідні експериментальні дослідження та застосовувати дослідницькі навички за професійною тематикою.

ПРН 10. Демонструвати знання сучасних наукових досягнень географічної науки та тенденцій її розвитку, вміння використовувати їх під час викладання географічних предметів.

6. Організація навчання курсу

Обсяг курсу – 3 кредити ECTS, 90 год.

<u>Вид заняття</u>	<u>Загальна кількість годин</u>
лекції	12
практичні	18
самостійна робота	60

Ознаки курсу

<u>Семестр</u>	<u>Спеціальність</u>	<u>Курс</u>	<u>Нормативний /</u>
----------------	----------------------	-------------	----------------------

		<u>(рік навчання)</u>	<u>вибірковий</u>	
I	014 Середня освіта (Географія)	I курс	нормативний	
Тематика курсу				
<u>Тема, план</u>	<u>Форма заняття</u>	<u>Завдання, год</u>	<u>Вага оцінки</u>	<u>Термін виконання</u>
Вступ. Основи методології регіональних досліджень. Вимірювання в географії. / Introduction. Fundamentals of regional research methodology. Measurements in geography	Тема 1/ Практична робота № 1	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 4 год	10	1 тиждень навчання
Територія як універсальний географічний ресурс.	Тема 2/ Практична робота № 2	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 4 год	10	2 тиждень навчання
Порівняльно-географічний та метод графів та їх використання у регіональних географічних дослідженнях	Тема 3/ Практична робота № 3	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 6 год	10	3,4 тиждень навчання
	Тема 3/ Практична робота № 4		10	
Кластерний, факторний аналіз, кореляційний та графічні методи, їх використання у регіональних географічних дослідженнях	Тема 4/ Практична робота № 5	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 6 год	10	5,6 тиждень навчання
	Тема 4/ Практична робота № 6		10	
Методи визначення спеціалізації регіонів та балансовий метод, їх використання у регіональних географічних дослідженнях.	Тема 5/ Практична робота № 7	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 6 год	10	7,8 тиждень навчання
	Тема 5/ Практична робота № 8		10	
Методи прогнозування та їх використання у регіональних географічних дослідженнях	Тема 6/ Практична робота № 9	Тестові завдання/ захист практичної роботи/ 4 год	10	9 тиждень навчання
7. Система оцінювання курсу				
Загальна система оцінювання курсу	Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних, індивідуальних занять і має на меті перевірку знань студентів з окремих тем навчальної дисципліни та рівня їх підготовленості до виконання конкретної роботи. Оцінки у національній шкалі («відмінно» - 5, «добре» - 4, «задовільно» - 3, «незадовільно» - 2), отримані студентами, виставляються у журналах обліку відвідування та успішності академічної групи. Модульний контроль (сума балів за окремий змістовий модуль) проводиться (виставляється) на			

	<p>підставі оцінювання результатів знань студентів після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля. Завданням модульного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу (теми), самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислювати зміст даної частини дисципліни, уміння публічно чи письмово подати певний матеріал. Семестровий (підсумковий) контроль проводиться у формі заліку.</p>
Вимоги до письмової роботи	Підсумкова письмова робота виконується у формі тестових завдань з вибором правильної відповіді.
Практичні заняття	Кожне практичне заняття оцінюється вагою 10 балів, що студент може отримати за оформлення і презентацію роботи.
Умови допуску до підсумкового контролю	Студент допускається до складання заліку, якщо впродовж семестру він набрав сумарно 25 балів і вище. Студент не допускається до складання заліку, якщо впродовж семестру він набрав менше 25 балів. У цьому випадку студенту у відомості робиться запис «не допущений» і виставляється набрана кількість балів. Допускається, як виняток, з дозволу декана факультету за заявою, погодженою з відповідною кафедрою, одноразове виконання студентом додаткових видів робіт з навчальної дисципліни (відпрацювання пропущених занять, перескладання змістових модулів, виконання індивідуальних завдань тощо) для підвищення оцінок за змістові модулі. Напередодні заліку викладач подає доповідну декану про недопуск студентів академічної групи (груп). Відмітка про недопуск у відомості робиться при наявності розпорядження декана.

8. Політика курсу

Організація навчального процесу здійснюється на основі кредитно-модульної системи відповідно до вимог Болонського процесу. Зараховуються бали, набрані при поточному оцінюванні, а саме на контрольних зрізах, виступах на семінарському занятті. При цьому обов'язково враховується присутність студента на заняттях та його активність під час практичних робіт. Пропуски чи запізнення на заняття не звільняють від написання тематичних зрізів знань у письмових робіт.

Не допускаються списування та несвоєчасне виконання поставлених завдань для самостійного опрацювання, наявність незадовільних оцінок за 50% і більше навчального матеріалу.

Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатів навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів,

що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням: «Положення про запобігання академічному плагіату у ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”» https://pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2021/02/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7-%E2%84%96627_27.09.2018.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

В Університеті діють морально-етичні принципи та правила поведінки викладачів і студентів, яких слід дотримуватися у своїй діяльності, прописані в Кодексі честі ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

<https://pnu.edu.ua/wpcontent/uploads/2021/02/%D0%9A%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81.FR12.pdf>

Політика щодо перескладання змістових модулів та оскарження оцінювання

Ліквідація академічної заборгованості, перескладання змістових модулів та оскарження результатів оцінювання проводиться згідно порядку прописаного в «Порядок організації та проведення оцінювання успішності студентів ДВНЗ “Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника” (введено в дію наказом ректора №799 від 26.11.2019)»

<https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2019/11/PORYaDOK-Orhanizatsii-Ta-Provedennia-Otsiniuvannia-Uspishnosti-Studentiv-Prykarpatskoho-Natsionalnoho-Universytetu-Im.-Vasyliya-Stefanyka.pdf>

Участь в опитуванні (анкетуванні)

По завершенні вивчення курсу здобувачі вищої освіти мають можливість пройти опитування у системі Центру дистанційного навчання та моніторингу освітньої діяльності <https://d-learn.pnu.edu.ua/> щодо удосконалення якості навчання. Анкета носить анонімний характер і включає 10 запитань, відповіді на них будуть використовуватися лише в узагальненому вигляді.

Заповнення анкет є важливою складовою навчальної активності студентів, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати їх пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни.

9. Рекомендована література

Основна:

1. Методологія і практика оцінювання території України для заповідання. /За ред. академіка НАН України Л.Г. РУДЕНКА). - Київ : «Наукова думка» НАН України, 2020. – 248с.
2. Актуальні напрямки розвитку картографії в Україні / За редакцією Л.Г. Руденка. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://igu.org.ua/sites/default/files/pdf-text/cartography-2019.pdf>
3. Кузик С. Регіональна економічна і соціальна географія світу (розвинені країни) : навч. посібник / С. Кузик, Л. Котик, І. Ванда. — Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2019. — 148 с.
4. Сорокіна Л.Ю. Єдина класифікація природних і антропогенно змінених ландшафтних комплексів / Л.Ю. Сорокіна; Інститут географії НАН України. К.: Вид-во «Сталь», 2019. – 105 с.

5. Географічна наука та освіта: від констатації до конструктивізму: Зб. наук. праць. – К., 2018. – 232 с.
6. Чабанюк В. Реляційна картографія: Теорія та практика.- Київ: Інститут географії НАН України, 2018.- 525 с.
7. Дронова О. Л. Запотоцький С. П. Сучасне природокористування: суспільно-географічний контекст : навчально-методичний посібник. – К. : Прінт-Сервіс, 2018. – 214 с
8. Методика інтеграції екологічної складової розвитку у про сторове планування України (регіональний рівень) / Л.Г.Руденко, Є.О.Маруняк, Ю.М.Палеха, О.Г.Голубцов, Ш.Хайланд та ін. / під ред. Л.Г. Руденка.
9. Атлас «Економічна і соціальна географія». Київ : ДНВП «Картографія», 2016. 53 с.
10. Eurostat [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
11. Human Development Reports, 2017 [Electronic resource]. — Mode of access : <http://hdr.undp.org/en/2020-report> .
12. The World Factbook [Electronic resource]. — Mode of access : <https://www.cia.gov/>
13. World Hunger and Poverty Facts and Statistics, 2015 [Electronic resource]. — Mode of access : <https://www.worldhunger.org/>

Додаткова:

14. Атлас вчителя / В. В. Молочко, Ж. Є. Бонк, І. Л. Дрогушевська та ін. Київ : ДНВП «Картографія», 2010. 328 с.
15. Юрківський В. М. Регіональна економічна і соціальна географія. Зарубіжні країни : підручник / В. М. Юрківський. — [2-ге вид]. — К. : Либідь, 2001. — 416 с.
16. Книш М. М. Політико-географічна глобалістика : навч.посібник / М. М. Книш, Л. І. Котик. — Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2013. — 484 с
17. Шаблій О.І. Основи суспільної географії: підручник для студ.вищих навчальних закладів / О.І. Шаблій -2-ге видання. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012.- 296 с..
18. Топчієв О.Г., Мальчикова Д.С., Яворська В.В. Регіоналістика: географічні основи регіонального розвитку і регіональної політики. Навч.посіб./ О.Г. Топчієв, Д.С. Мальчикова, В.В. Яворська. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015.-372 с.
19. Топчієв О.Г. Регіональний демографічний розвиток України / О.Г. Топчієв, В.В. Яворська, Н.М.. Дімова. – Одеса: ВМВ, 2014. – 244 с.
20. Яворська В.В. Регіональні демографічні процеси в Україні. Монографія / В.В. Яворська. – Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2013 – 384 с.
21. Пилипенко І.О., Мальчикова Д.С. Методичні аспекти розкриття взаємозв'язків у системі «місто-село» (на матеріалах Херсонської області) // Регіональні проблеми України: географічний аналіз та пошук шляхів вирішення. Зб.наук.праць – Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2005 – с.141 -151.
22. Пилипенко І.О., Мальчикова Д.С., Пилипенко В.Д. Методичні аспекти географічних досліджень з теми «Населення»// Наукові записки Херсонського відділу Українського географічного товариства. Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2006 – с.41 - 48.
23. Кузнецов С.Г. Територіальне планування і розвиток міст / С.Г. Кузнецов, І.І. Апанян, Л.М. Богак. - Донецьк: Норд-Прес, 2008. – 335 с.